

**JULIAN BAGGINI I JEREMY
STANGROOM (ur.)**
**New British Philosophy. The
Interviews**

Routledge
London, New York, 2002.

ALEN SUČESKA

New British Philosophy knjiga je koja sadrži šesnaest intervjua s nasljednicima trenutne filozofske "aristokracije" u Velikoj Britaniji, izdana 2002. u Londonu. Cilj joj je, kako kažu urednici, ne samo prikazati raznolikost današnjih filozofskih orijentacija u Britaniji već i dovesti je široj javnosti čiji su interesi za britansku filozofiju sve veći.

Prvi je intervju s Rayom Monkom, profesorom filozofije na Sveučilištu u Southamptonu. Ray Monk bavi se biografijama filozofa te mu je cilj ukazati na važnost konteksta iz kojega su određeni filozofi djelovali. Njegova je zamjerka što se u povijesti filozofije taj dio priče gotovo uvijek izostavlja, a ponekad samo usputno spominje. Dok će, primjerice, proučavanje književnosti 19. stoljeća započeti proučavanjem socijalnih i kulturnih događanja 19. stoljeća, izučavanje Descartesa započet će izučavanjem njegova teksta, bez ikakvog spomena socijalnih i kulturnih okolnosti. Ono što vrlo često stoji iza djela filozofa nije samo neovisno razmišljanje već i utjecaj privatnih i društvenih okolnosti njegova života i vremena. Monk je izdao dvije knjige o životu Bertranda Russella te jednu o Wittgensteinu.

Sljedeći je intervjuirani filozof Roger Crisp, predavač s Oxforda. Crisp se bavi etikom u modernom svijetu te je njegova teza kako tradicionalna podjela etike na kantovsku, utilitarističku i aristotelovsku nije realno stanje stvari s etikom danas, već je situacija mnogo kompleksnija. Ne postoje više jasne granice između jednog etičkog nazora i drugog te vrlo često nastaju sinteze etičkih nazora. Također, Crispov je cilj etiku prakticirati ne samo u teoriji već i u praksi što se postiže, smatra, povezanošću etičkih rasprava s konkretnim svakodnevnim problemima.

Jonathan Wolff profesor je filozofije na Sveučilištu u Londonu. Wolff pokušava odgovoriti na pitanje: koja je uloga filozofije politike danas te u kojoj je mjeri

ČEMU
8.16/17
OŽUJAK
2009.

ona uistinu povezana s državnom politikom? Njegovo je mišljenje da filozofija politike treba ne samo promišljati o boljim uvjetima društvenog života već i nuditi prijedloge u tu svrhu.

Aaron Ridley sa Sveučilišta u Southamptonu bavi se estetikom glazbe. Njegovo je mišljenje da su filozofi oduvijek pogrešno gledali na glazbu kao isključivo na konstrukt nastao od raznih zvukova komponiranih u harmoničnu cjelinu. Ridley smatra da je glazba mnogo više od toga, dapače, da je kulturno i historijski uvjetovana. Zato glazba određenog razdoblja pobuđuje osjećaje koji su prožimali ljude tog razdoblja.

Miranda Fricker sa Sveučilišta u Londonu bavi se epistemologijskom nepravdom, tj. činjenicom da određeni ljudi u određenim situacijama ne dobivaju jednak kredibilitet za svoje izjave kao drugi ljudi – primjerice, prigovor tamnopute osobe kako trpi rasnu netrpeljivost od kolega često će biti odbačen jer su “crnci ionako osjetljivi”. No Fricker se ne ograničava samo na tu epistemologijsku nepravdu, već tvrdi da postoji i druga – značenje koje pripisujemo određenim pojmovima predstavlja kolektivni sporazum oko iskustva koje kao ljudi vežemo uz taj pojam. No moćnije će grupe imati veću ulogu u odlučivanju tih značenja pa, prema tome, socijalno niže stratificirane grupe, s manje moći, neće uspjeti u određene pojmove unijeti značenje svojeg iskustva.

Feminizam i pornografija jest područje interesa Rae Langton, profesorice na Sveučilištu u Edinburghu. Langton smatra da, osim što pornografija ima utjecaj omalovažavanja žena koje se prenosi na društvo – na način da se njihovo “ne!” ne čuje kao “ne!”, ona također stvara pejorativnu sliku žena kao moralnih bića. Pornografija, stoga, nije loša samo zbog omalovažavanja žena, već i zbog predrasuda koje se stvaraju o njima.

Tim Crane sa Sveučilišta u Londonu fokusirao se na filozofiju uma, konkretnije, na tradicionalnu raspravu dualizma i fizikalizma. Očito je kako je istina negdje između ta dva nazora te kako ne možemo reći niti da je um potpuno neovisan od mozga (tj. od fizičkog svijeta), niti da su misli fizičke pojave koje se daju izmjeriti svojim obujmom, težinom ili nekim drugim svojstvom. Crane smatra da um reprezentira stvaran svijet te kako su misli stoga o tom konkretnom svijetu. Od toga polazi u svojoj raspravi.

Michael Martin je analitički filozof sa Sveučilišta u Londonu. Njegova je teza da ne postoji razlika između halucinacije i “normalne” percepcije, jer se radi o istom subjektivnom iskustvu. To bi značilo da jabuka uopće ne mora postojati kao takva, već da je ona samo skup osjetilnih podražaja – boja, okusa, mirisa i opipa. Naravno, uobičajeni progovor analitičkim filozofima jest da od

čestica prašine ne vide oblak, no Martin odbacuje te predrasude te tvrdi kako pridavanje važnosti argumentima ne mora značiti da je filozof “preanalitičan”, već jednostavno da smatra da je to važno filozofijsko oruđe.

U intervjuu s Timothyjem Williamsonom s Oxforda može se štošta saznati o problematici neodređenosti termina. Primjerice, ako ste upitani čini li 1000 kamena hrpu, odgovorit ćete da čini. Zatim vas se pita uzme li se jedan kamen od te hrpe, te ih bude 999, hoće li to i dalje biti hrpa? Odgovorit ćete da hoće jer oduzimanje jednog kamena ne može činiti razliku između hrpe i nehrpe. Tada dolazite do problema kada ostane samo jedan kamen. Naravno, to više nije hrpa te se postavlja pitanje kada hrpa prestaje biti hrpom ukoliko je zdravorazumski argument da oduzimanje jednog kamena od hrpe neće učiniti razliku? Williamson smatra da je izlaz iz ovog paradoksa odbacivanje pretpostavke da oduzimanje jednog kamena ne čini razliku, odnosno određivanja točne granice između hrpe i nehrpe.

Metafizika se u 21. stoljeću vraća na velika vrata, a jedan od ljudi koji su za to zaslužni jest Robin Le Poidevin sa Sveučilišta u Leedsu. Poidevin se fokusirao na razmatranje vremena i tvrdi da vrijeme postoji kao kontinuitet te da, između ostalog, naše postojanje ne počinje sa životom i ne završava sa smrću, već naš život jednostavno predstavlja određenu okupaciju prostora i vremena – naše postojanje nije o njemu ovisno. Također, budućnost jest nešto što svatko formira sam za sebe, ona je realna, ali ne čeka na nas “da je otkrijemo”, već da je stvorimo.

Simon Critchley sa Sveučilišta u Essexu jedan je od rijetkih filozofa angloameričkog područja koji se odlučio baviti kontinentalnom filozofijom. On smatra da se kontinentalna filozofija može sumirati s tri osnovna pojma: kritikom, političkom praksom i emancipacijom, pri čemu svaki od pojmova potječe od jedne “struje mišljenja”. Za razliku od angloameričke tradicije, kontinentalna filozofija danas je usko povezana sa socijalnom i političkom zbiljom, a njezin je cilj kako individualna tako i socijalna emancipacija.

Jedan od onih filozofa koji smatraju da ne postoji bitna razlika između kontinentalne i angloameričke filozofije jest Simon Glendinning sa Sveučilišta u Readingu. Njegov rad – *On Being with Others* – spaja filozofije Heideggera, Derridaa i Wittgensteina kako bi se razmotrio problem obiju tradicija: problem tuđih umova. Centralno pitanje ovdje je: kako mi racionalno opravdavamo vjerovanje da drugi ljudi imaju vlastiti um? Ovim djelom Glendinning ne samo da spaja dvije tradicije u filozofiji već pokušava i približiti akademsku filozofiju široj javnosti.

ČEMU
8.16/17
OŽUJAK
2009.

Sartreov egzistencijalizam uvijek se shvaćao na jedan od sljedeća dva načina: ili da Sartreov koncept bića za sebe dovodi ljudski subjekt u pitanje ili da njegovo poimanje slobode nije toliko radikalno kako se čini – oba se ova shvaćanja mogu naći u radu Christine Howells s Oxforda. U svojem zadnjem radu, *Derrida: Deconstruction from Phenomenology to Ethics*, ona ukazuje na neke zanimljive poveznice između načina na koji Sartre s jedne strane te Derrida s druge shvaćaju svijest i ljudski subjekt. Prema njoj te poveznice nisu slučajne, već su dokaz dugotrajnog utjecaja Sartreove misli, čak i kod filozofa poput Derridaa koji se u određeno vrijeme smatrao suprotnim Sartreu.

Jedan od predstavnika postanalitičke filozofije u Britaniji jest Stephen Mulhall s Oxforda. Što bi značio epitet “postanalitički”? Između ostalog, to znači da se postavlja nekoliko pitanja. Je li analitička filozofija samo jedna paradigma unutar koje angloamerički filozofi, nesusjesni toga, misle i djeluju? Je li ona kulturno i povijesno specifična i hoće li jednoga dana otkriti svoje neprihvatljive pogreške? Ako da, koja je sljedeća intelektualna revolucija koja dolazi, sljedeća paradigma? Može li se u filozofiji napredovati bez paradigmi ili su one uvijek potrebne? Filozofija Stephena Mulhalla bavi se tim pitanjima.

S mogućnostima i krajnjim ishodima nanotehnologije i umjetne inteligencije možemo se susresti ne samo u filozofiji nego i u filmu, književnosti, umjetnosti itd. Tako postoje teorije prema kojima će umjetna inteligencija nadići ljudsku te stav da se tome treba prepustiti, dapače, da to treba iskoristiti. Neki idu tako daleko da tvrde kako ljudi u jednom trenutku uz pomoć nanotehnologije trebaju odvojiti svoje mozgove od tijela, pomoću čega ćemo zadržati svijest te sami birati koliko dugo ćemo živjeti. Keith Ansell Pearson sa Sveučilišta u Warwicku skeptičan je oko takvog shvaćanja razvoja tehnologije. On smatra da teoretiziranje o budućnosti treba ostaviti filozofiji, a ne futurolozima i cyber-guruima. Moramo se usprotiviti tvrdnjama da nemamo izbora te se prepustiti budućnosti u kojoj će nas nadići umjetna inteligencija. Dapače, za njega bi život u takvom svijetu bio život u kojem smo osuđeni na vječno življenje i potpunu transparentnost.

Zadnji je intervju s Nigelom Warburtonom s Otvorenog sveučilišta (The Open University). Warburton se bavi problemima populariziranja filozofije i njenim simplificiranjem koje se pritom događa. Inače i sam poznat više kao pisac za “široke mase”, a manje kao akademik, Warburton promišlja moguće posljedice dovođenja filozofije široj javnosti. Trebaju li to činiti sami filozofi ili pak to treba činiti netko umjesto njih? Treba li to uopće činiti? Postoje li i, ako da, koje su opasnosti populariziranja filozofije?

ČEMU
8.16/17
OŽUJAK
2009.